

T148091

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษานักเรียนที่มีจิตลักษณะเดิมแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด 2) เพื่อศึกษานักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ต่างกัน จะมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด 3) เพื่อศึกษานักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ต่างกันและจิตลักษณะแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เป็นเพราะเหตุใดและในนักเรียนประเภทใด และ 4) เพื่อแสวงหาดัชนีชี้เหตุที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมรักษาความสะอาดของนักเรียนประเภทต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนรัฐบาลในสังกัดกรมสามัญศึกษาจากกรุงเทพมหานคร 6 โรงเรียน จำนวน 587 คน มีอายุเฉลี่ย 13 ปี 4 เดือน เป็นเพศชาย จำนวน 267 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 320 คน บุตรคนแรก จำนวน 335 คน ไม่ได้เป็นบุตรคนแรก จำนวน 252 คน นักเรียนที่มีผลการเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.93 จัดเป็นผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ มีจำนวน 266 คน ผู้ที่มีผลการเรียนมากกว่า 2.93 จัดเป็นผู้ที่มีผลการเรียนสูง มีจำนวน 267 คน บิดาที่มีจำนวนปีในการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 11 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อย มีจำนวน 188 คน ส่วนบิดาที่มีจำนวนปีในการศึกษามากกว่า 11 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษามาก มีจำนวน 297 คน มารดาที่มีจำนวนปีในการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อยมีจำนวน 231 คน มารดาที่มีจำนวนปีในการศึกษามากกว่า 10 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษามาก มีจำนวน 250 คน ฐานะของครอบครัว พิจารณาจาก คำตอบ 2 ด้านประกอบกัน ด้านแรก คือ ปริมาณรายได้รวมทั้งหมดที่ครอบครัวได้รับต่อเดือน ด้านที่สองคือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวซึ่งใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว แต่ละด้านแบ่งเป็น 3 ระดับ เมื่อนำมาพิจารณาจึงได้เป็น 9 ระดับ ครอบครัวที่มีฐานะสูงสุด (ระดับ 9)

T148091

คือ ครอบครัวที่มีรายได้ ตั้งแต่ 25,001 บาทขึ้นไป และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่า 4 คน และครอบครัวที่มีฐานะต่ำสุด (ระดับ 1) คือ ครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน และเมื่อแบ่งฐานะของครอบครัว ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากค่าที่กำหนดให้ฐานะของครอบครัวในแต่ละระดับ (มีค่าตั้งแต่ 1 – 9) เป็นตัวแบ่ง (4.96) นักเรียนที่มีฐานะของครอบครัวมากกว่า 5 จัดเป็นผู้ที่มีฐานะครอบครัวสูง จำนวน 242 คน และนักเรียนที่มีฐานะของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 จัดเป็นผู้ที่มีฐานะครอบครัวต่ำจำนวน 343 คน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบ มีตัวแปร 5 กลุ่ม ตามประเภทของตัวแปร คือ 1) กลุ่มพฤติกรรมการรักษาความสะอาด 2 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรม การรักษาความสะอาดส่วนตัว และพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนรวม 2) กลุ่มลักษณะสถานการณ์ของนักเรียน 5 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษานับสนุนให้เหตุผล การเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมในโรงเรียน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด 3) กลุ่มจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร ได้แก่ สุขภาพจิตดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน 4) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด และความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และ 5) ลักษณะชีวสังคมของนักเรียน รวมทั้งสิ้น 12 ตัวแปร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดชั้นมาตราประเมินรวมค่า 12 แบบวัด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) รวมทั้งการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และมีสถิติขั้นรองในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson, ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดกระทำทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม ที่แบ่งโดยลักษณะชีวสังคมของนักเรียน

ผลการศึกษาที่สำคัญมี 4 ประการดังนี้

ประการแรก พบผลจากการวิจัยนี้ว่านักเรียนที่มีจิตลักษณะเดิมคือ มีสุขภาพจิตดีมาก หรือมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง หรือมีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวม

ประการที่สอง นักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ ใน 5 ด้าน แต่ละด้านตามลำพังที่เหมาะสมมาก ต่อไปนี้ คือ มีการรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดมาก หรือได้รับการ

T 148091

อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผลมาก หรือเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัวมาก หรือได้รับการสนับสนุนทางสังคมในโรงเรียนมาก หรือมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัว และส่วนรวมมากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนหญิง กลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก และกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางครอบครัวต่ำ

ประการที่สาม พบว่า เมื่อรวมกลุ่มตัวแปรทางสถานการณ์ และจิตลักษณะเข้าด้วยกันเป็น 10 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการรักษาความสะอาดส่วนตัว และพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนรวม ของนักเรียนในกลุ่มรวมได้ 27.9% และ 45.4% ตามลำดับ และพบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว ได้สูงที่สุด 33.7% ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง ในขณะที่ทำนายพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนรวมได้สูงที่สุดถึง 52.5% ในกลุ่มนักเรียนที่เป็นบุตรคนแรก ซึ่งพบผลโดยรวมว่า ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด เป็นตัวทำนายที่สำคัญอันดับแรก ส่วนอันดับต่อไป สรุปได้ว่าเป็น ตัวทำนายที่สำคัญ 4 ตัว ต่อไปนี้ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัว การรับรู้ทัศนสถานทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ส่วนตัวทำนายที่ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัว และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด

ประการที่สี่ ผลจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้ง 2 ด้าน คือ พฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว และพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนรวม ในปริมาณต่ำ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชาย และกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ โดยทั้งในกลุ่มนักเรียนชาย และกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ มีตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว คือ ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัว และการรับรู้ทัศนสถานทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนรวม ของนักเรียน 2 กลุ่มดังกล่าว คือ ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และการเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัว

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติเพื่อพัฒนามี 3 ประการ ดังนี้

T 148091

ประการแรก ควรมีการพัฒนานักเรียนชาย และนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ เป็นกลุ่มแรก โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดให้มากขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงขึ้น ครอบครัวยุติธรรมควรต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดแก่นักเรียนให้มากขึ้น รวมทั้งให้นักเรียนรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดมากขึ้น เนื่องจากพบว่าตัวแปรเหล่านี้มีผลที่สำคัญต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาด ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

ประการที่สอง ในนักเรียนโดยทั่วไป พบว่า ควรมีการพัฒนาด้านจิตลักษณะทั้ง 2 ด้านเพื่อให้มีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวมมาก โดยต้องพัฒนาให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาดให้มากขึ้น และมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดให้มากขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก เนื่องจากลักษณะทางจิตทั้ง 3 ตัวนี้ เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่มีความสำคัญในอันดับ ต้น ๆ ต่อการมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้งสองด้าน

ประการสุดท้าย ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวยุติธรรม ที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว และส่วนรวม รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาดมากนั้นที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล และการเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัวยุติธรรม ดังนั้น ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก ควรให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผลกับเด็ก รวมทั้งทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการรักษาความสะอาดแก่เด็กด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนและด้านสังคมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว และส่วนรวม รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาดมากนั้นที่สำคัญคือ การสนับสนุนทางสังคมในโรงเรียน การรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักษาความสะอาด โดยสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ เช่น ถังทิ้งขยะต้องมีอย่างเพียงพอ เป็นต้น รวมทั้งครู ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม นอกจากนี้ควรให้ความรู้แก่เด็กให้มาก ในเรื่องการรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ตามสุขบัญญัติ โดยอาจใช้เป็นส่วนหนึ่งในวิชาเรียน หรือ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียนรักษาความสะอาด ผ่านสื่อต่างๆที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่น เสียงตามสาย การจัดนิทรรศการ เป็นต้น และเมื่อนักเรียนคนใดมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีก็ควรยกย่องชมเชย ให้นักเรียนอื่นๆ เห็นเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้สื่อต่างๆ ในโรงเรียนแล้ว ควรขอความร่วมมือจากสื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ ในการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาดร่วมด้วย

TE 148091

This study aimed at examining antecedents of Hygienic behavior of Junior high school students. There were four objectives in this study. First, to examine the influence of situational factors in terms of parents, teachers and friends on Hygienic behavior. Secondly, to study the influence of psychological factors on Hygienic behavior. Third, to investigate the interactional effect of psychological characteristic and situational factors on hygienic behavior. Finally, to find important predictors in term of psychological and situational factors of Hygienic behavior. The Samples of this study were 587 students in grade 11 from 6 Junior high schools in Bangkok . From total sample, there were 267 male students and 320 female students, with the average age of 13.4 years, first born child of 335, average GPA of 2.93, average father education of 11 years, average mother education of 10 years.

This correlational - comparative study assessed 12 variables from 5 groups of variables. The first group of variables was hygienic behavior consisting of 2 variables ; that is, personal hygienic behavior and public hygienic behavior. The second group of variables was situation variables, consisting of 5 variables, e.g., perceived social norm related to hygienic behavior, love and reasoning oriented child rearing practices, appropriate model from family related to hygienic behavior, social support at school and received hygienic information from media. The third group of variables was psychological traits, consisting of 3 variables ,e.g., mental health, future orientation and self-control, and

belief in internal locus of control of reinforcement, The fourth group of variables was psychological states, consisting of 2 variables, e.g., favorable attitude toward hygienic behavior was bio-social and background variables, such as, gender, age, parental education, G.P.A, etc.

Six research hypotheses which were tested in this study by employing 3 way ANOVA with Multiple means comparison in term of scheffe' and Multiple Regression Analysis. The data were analyzed in total sample as well as in other 12 subgroups divided by the students bio – social and background variables.

There were four major findings in this study.

First, it was found in this study that, students who were higher on one or more of the following psychological characteristics, i.e., more mental health, having high future orientation and self-control, or showing more belief in internal locus of control of reinforcement, were higher personal hygienic behavior and public hygienic behavior than their opposites. There results were evident in the total sample.

Secondly, it was found that, students who were in one or more situations, i.e. perceiving higher social norm related to hygienic behavior, reporting higher love and reasoning child-rearing practices, having higher parental modeling related to hygienic behavior, reporting higher social support from school or receiving more information about hygiene, had higher personal hygienic behavior and public hygienic behavior than their opposites. There results were evident in the total sample, and especially in three types of students namely, female students, students with high educational father and students from low family economic status.

Third, it was found that all 10 independent variables from situation, psychosocial trait and psychological state groups could account for the variance of personal hygienic behavior and the public hygienic behavior with 27.9% and 45.4% respectively in total sample. These 10 variables yielded the highest prediction of 33.7% for personal hygienic behavior in high GPA students, and of 52.5% for public hygienic behavior in first child

TE 148091

students. It was also found in general that the first important predictor of these two hygienic behaviors was favorable attitude toward hygienic behavior, followed by future orientation and self-control, appropriate model from family, perceived social norm related to hygienic behavior and receiving hygienic information from media. Furthermore, the finding related 3 important predictors of favorable attitude toward hygienic behavior, that is future orientation and self-control, appropriate model from family and receiving hygienic information from media.

Finally, The results revealed that there were two at risk of hygienic behavior groups, that is, male students, and students with low GPA. It was found that the important predictors of personal hygienic behavior of these two at risk groups were favorable attitude toward hygienic behavior, future orientation and self-control, model from family and perceived social norm related to hygienic behavior. The results also revealed the important predictors of public hygienic behavior of these two at risk groups, that is favorable attitude toward hygienic behavior, future orientation and self-control, knowledge about hygiene and appropriate model from family

Based on findings in this study, There are three recommendations:

First, immediate attention should be given to the two at risk groups: male students and student with low GPA, These two groups should be hightened their favorable attitude toward hygienic behavior and future orientation and self-control. There parents and teachers also should be a good model in practicing hygienic behavior. They should also be given more education about hygienic behavior.

Secondly, for general students, they should be hightened the favorable attitude toward hygienic behavior and receiving more education about hygiene. However, hightening favorable attitude toward hygienic behavior and receiving more education related to hygiene are immediate necessary, but not enough. The findings from this study also suggested that in order, to sustain the desired behavior, students should be

TE148091

highlighted another important psychological trait which is future orientation and self-control.

Finally, students' situational factors also play a vital role in influencing their hygienic behavior. This study suggested that parents should be a good model in hygienic practice for students as well as raise children with love and reason. In school context, materials to facilitate the students' hygienic behavior should be provided, such as, enough trashes. Furthermore, any school activities related to hygiene, such as, hygienic exhibitions and teachers should be a good model in hygienic practice for students. The students are also encouraged to receive information about hygiene from media, such as, television, magazines, radio, etc. This could improve their knowledge about hygiene as well as their perception at social norm related to hygiene.

There, these students should receive more information about hygiene both and received highly perceived rule – abiding norm in the hygienic from parents, teacher and friend are necessary to develop for general student to improve hygiene behavior.